

De invloed van de persoonlijke betekenis van de leer- en testsituatie op het sociaal interactief leren van conservatie*

J.B. RIJSMAN, J.M. HENDRIX EN
J.I. MEGENS

Katholieke Universiteit Brabant, Tilburg

Samenvatting

Paren van kinderen, allemaal samengesteld uit een niet conserverend (NC) en een wel conserverend (C) kind volgens de scores op een voormeting, kregen de opdracht om limonade gelijk te verdelen onder beide kinderen, maar in de ene conditie – de zogenaamde voordeelinteractie – kreeg het NC kind een hoog smal glas en het C kind een laag breed glas en, in de andere conditie – de zogenaamde nadeelinteractie – was de toewijzing van de glazen precies omgekeerd. In vroeger onderzoek werd vastgesteld dat de NC kinderen meer vooruitgang maakten in een posttest na de voordeel- dan na de nadeelinteractie en ook meer dan kinderen in een controleconditie (d.w.z. voormeting-nameting zonder tussenliggende interactie). In het huidige onderzoek evenwel leidden de beide interactiecondities tot meer vooruitgang dan de controleconditie ofwel – ingeval ook de nameting persoonlijk werd gemaakt door toewijzing van de glazen aan het kind en de proefleider – leidde de nadeelconditie tot meer vooruitgang dan de voordeel- of controleconditie. Er werd een poging ondernomen om deze klaarblijkelijke invloed van de aard van de nameting op de invloed van de interactieconditie beter te begrijpen.

* We danken Anne Nelly Perret-Clermont en haar medewerkers in Neuchâtel voor de nuttige en stimulerende samenwerking bij de opzet en het begrip van dit onderzoek.

1 Inleiding

Dit onderzoek¹ bouwt verder op een eerder in dit tijdschrift gepubliceerd onderzoek over de vraag in welke mate een subjectief voordeel of nadeel tijdens de sociale interactie niet conserverende kinderen kan helpen in de ontwikkeling naar conservatie (Rijsman, Zoetebier, Ginther & Doise, 1980). We zullen eerst de kern van dit eerder gepubliceerd onderzoek opnieuw beschrijven en dan, op grond daarvan, de aard en de bedoeling van het huidige onderzoek uiteenzetten.

Het onderzoek in kwestie begon met een individuele voormeting, waarbij een groot aantal kinderen van om en bij de 6 jaar werd onderworpen aan de Goldschmid en Bentler conservatietest voor vloeistoffen. Op basis van de behaalde testscore werden de kinderen ingedeeld in NC (Niet Conserverend, score 0 tot 2), PC (Partieel Conserverend, score 3 of 4) en C (Conserverend, score 5 of 6).

Een week later werden koppels gevormd, met in elk koppel een C-kind en een NC-kind, zoals vastgesteld tijdens de voormeting. Elk koppel kreeg de opdracht een hoeveelheid limonade gelijk te verdelen onder beide kinderen, maar in de ene conditie – we noemen die de voordeelinteractie – kreeg het NC-kind een hoog smal glas om uit te drinken en het C-kind een laag breed glas en, in de andere conditie – we noemen die de nadeelinteractie – precies omgekeerd.

De reden waarom de ene conditie voordeelinteractie en de andere nadeelinteractie wordt genoemd is de volgende. Zoals bekend, is een NC-kind niet in staat vloeistofvolumes gelijk te verdelen over ongelijke glazen, het interpreteert 'evenveel' typisch als 'evenhoog' in beide glazen. Een C-kind, daarentegen, kan dat wel en wil dus, om evenveel te bereiken, een hoger niveau inschenken in het smal glas dan in het breed glas. In de ogen van het NC-kind met een smal glas komt dit over als een voordeel en in de ogen van het NC-kind met een breed

glas als een nadeel.

Een week na de experimentele interactiefase werden de NC-kinderen opnieuw individueel getest met de Goldschmid en Bentler conservatietest voor vloeistoffen (eerste nameting) en een week later nogmaals (tweede nameting) en per conditie werd gekeken hoeveel kinderen vooruitgingen van NC op de voormeting naar PC of C op deze nametingen.

Naast de twee experimentele condities was er ook nog een controle conditie, waarin de voormeting en de nametingen werden verricht zonder tussenliggende interactiefase.

De resultaten staan weergegeven in Tabel 1 en, zoals men kan zien, de cognitieve vooruitgang, zowel bij de eerste als bij de tweede nameting, was duidelijk groter in de voordeelinteractieconditie dan in de nadeelinteractie- of controleconditie.

Dit experiment werd later nog eens herhaald (Compen, 1981) en de resultaten van de tweede nameting (zie eveneens Tabel 1) wezen duidelijk in dezelfde richting, d.w.z. meer cognitieve vooruitgang in de voordeelinteractieconditie dan in de nadeelinteractie- of controleconditie.

2 Vervolgonderzoek 1 (Bijl-Megens)

Dit eerste vervolgonderzoek is in wezen gelijk aan het reeds beschreven onderzoek, behalve op het punt van de nameting, die deze keer in drie verschillende condities werd uitgevoerd i.p.v. één.

Om de bedoeling van deze variaties in de nameting te verduidelijken moeten we eerst

nog even terugblikken op het vorig onderzoek. Zoals gezegd, bestond de nameting in het vorig onderzoek uit de Goldschmid en Bentler conservatietest voor vloeistoffen en de standaardprocedure van deze test is wat we zouden kunnen noemen 'neutraal' of 'onpersoonlijk', d.w.z. de proefleider zet gewoonweg twee ongelijke glazen neer voor het kind, zonder die aan iemand toe te wijzen, en vraagt om een oordeel over de gelijkheid of ongelijkheid van vloeistoffen in die twee glazen. Echter, het is niet ondenkbaar dat het NC-kind dat tijdens de interactiefase met het C-kind een bepaalde toewijzing van glazen heeft meegemaakt spontaan verwacht dat de glazen op een vergelijkbare manier zullen worden toegewezen, maar in dit geval aan proefleider en kind, ook al wordt dit niet expliciet meegedeeld.

Welnu, om rekening te houden met die mogelijkheid en na te gaan wat de eventuele gevolgen daarvan zouden kunnen zijn, werd in het huidige onderzoek de nameting in drie condities uitgevoerd, namelijk een neutrale conditie, zoals in het vorig onderzoek, en twee persoonlijke condities, waarbij de glazen werden toegewezen aan proefleider en kind, maar in het ene geval – verder aangeduid als voordeelnameting – het hoog smal glas aan het kind en het laag breed glas aan de proefleider en, in het andere geval – verder aangeduid als nadeelnameting – precies omgekeerd.

Door de koppeling van deze drie nametingscondities aan de twee interactiefase condities bestond het huidige onderzoek dus uit zes i.p.v. uit twee experimentele condities. Daarnaast, zoals in het vorig onderzoek,

Tabel 1 Aantal kinderen per conditie (uitgedrukt in procenten) dat vooruitgaat van NC op de voormeting naar PC of C op de 1e en 2e nameting.

	1 onderzoek, Rijsman et al., 1980.		2e onderzoek Compen, 1981	
	1e nameting	2e nameting	1e nameting	2e nameting
Voordeelinteractie	62% (13/21)	60% (12/20)	37% (7/19)	45% (9/20)
Nadeelinteractie	38% (8/21)	38% (8/21)	31% (5/16)	12% (2/17)
Controleconditie	26% (5/19)	37% (6/19)	0% (0/10)	22% (2/9)

werd er ook nog een controleconditie uitgevoerd met enkel een neutrale voor- en naming zonder tussenliggende interactie.

2.1 Proefpersonen en procedure

De proefpersonen in dit onderzoek waren 226 jongens en meisjes (152 kleuters en 54 eerste klassers) van gemiddeld 5,7 jaar oud, afkomstig uit een aantal scholen in het Tilburgse. Er waren twee proefleiders, A. Bijl en J. Megens, die elk ongeveer de helft van de sessies runden.

De individuele voormeting bestond uit de afname van de Goldschmid en Bentler conservatietest voor vloeistoffen (198 – Concept Assessment Kit, form A, item D I-II, D III, D IV-V).

Daarna (twee weken later) werden koppels gevormd, waarbij er dus voor gezorgd werd dat elk koppel bestond uit een C-kind (score 5 of 6 op de voormeting) en een NC-kind van hetzelfde geslacht (NC betekent in principe score 0 tot 2 op de voormeting, maar in dit geval werden enkel kinderen met score 2 geselecteerd voor verdere deelname aan het onderzoek). Elk koppel kreeg de volgende instructies:

‘Hallo, ga zitten. Je weet nog wel dat we de vorige keer een spelletje met water hebben gespeeld. Vandaag gaan we limonade verdelen. Jij (C-kind) mag uit dit glas drinken (al naar gelang de conditie een laag breed of hoog smal glas) en jij (NC-kind) uit dit glas (al naar gelang de conditie een hoog smal of laag breed glas). Jij (NC-kind) mag de limonade delen met (C-kind) en wel zo dat jullie beiden evenveel te drinken hebben. Hier is de limonade (toon kan) en hier is ook nog een ander glas (gewezen wordt op een derde glas, dat steeds laag breed is en aan niemand wordt toegewezen). Als je denkt dat je dit glas kunt gebruiken bij de verdeling van de limonade, dan mag dat, maar het hoeft niet. Wel moet

jij (C-kind) steeds uit dit glas drinken (wijzen op toegewezen glas) en jij (NC-kind) steeds uit dit (wijzen op toegewezen glas). Nu jij (NC-kind) de limonade verdeeld hebt, moet je aan (C-kind) vragen of hij/zij akkoord is met de verdeling, of hij/zij ook vindt dat jullie evenveel te drinken hebben. Als jullie allebei tevreden zijn, d.w.z. als jullie beiden denken dat jullie evenveel te drinken hebben, krijg je een rietje en mag je het opdrinken. Maar ik herhaal, jullie moeten het beiden eerst eens zijn dat je evenveel te drinken hebt. Ga je gang!’.

Ongeveer 10 dagen na de experimentele interactiefase werd de naming afgenomen (opnieuw de Goldschmid en Bentler conservatietest voor vloeistoffen, form A, item D I-II, form B, item D I- F II, form A, item D I-IV) maar, zoals gezegd, in de ene conditie met de neutrale standaardprocedure en in twee andere condities met een toewijzing van de ongelijke glazen aan proefleider en kind, hetzij het hoge smalle glas aan het kind en het lage brede aan de proefleider (voordeel-naming), hetzij omgekeerd (nadeel-naming). Noteer overigens, dat in het huidig onderzoek geen herhaalde tweede naming werd afgenomen.

2.2. Resultaten en bespreking

Het procent kinderen per conditie dat vooruitgang van NC op de voormeting naar PC of C op de naming staat weergegeven in Tabel 2.

Laten we eerst kijken naar de interactiecondities met een neutrale naming, want dat zijn de condities die in principe overeenkomen met de interactiecondities uit het vorig onderzoek. Wat opvalt is dat in dit geval *beide* interactiecondities, dus niet alleen de voordeelinteracties (57,1%), maar ook de nadeelinteractie (50%), meer vooruitgang opleveren dan de controleconditie (11%).

Tabel 2 Aantal kinderen per conditie (uitgedrukt in procenten) dat vooruitgaat van NC op de voormeting naar PC of C op de naming.

	Naming		
	Voordeel	Nadeel	Neutraal
Voordeelinteractie	22% (2/9)	14% (1/7)	57% (4/7)
Nadeelinteractie	50% (5/10)	80% (8/10)	50% (5/10)

Het gemiddelde van deze beide interactiecondities (53%) is significant hoger dan dat van de controleconditie (Fisher exact $p = 0.04$).

Laten we nu kijken naar de interactiecondities met een niet neutrale, dus voordeel of nadeel, nameting. Wat we nu te zien krijgen is volledig omgekeerd aan het beeld van het vorig onderzoek. Nu stellen we vast dat de nadeelinteractieconditie tot zeer veel vooruitgang leidt (namelijk 50% en 80%, of gemiddeld 65%) en de voordeelinteractieconditie tot zeer weinig (namelijk 22% en 14,3%, of gemiddeld 19%). De 65% van de nadeelinteractie is significant meer dan de 19% van de voordeelinteractie (Fisher exact $p = 0.01$) en ook significant meer dan de 11% van de controleconditie (Fisher exact $p = 0.001$).

De resultaten van dit onderzoek zijn dus, alles bij elkaar genomen, zeer verrassend, maar vooraleer hierover in discussie te treden kijken we eerst naar de resultaten van nog een tweede vervolgonderzoek.

3 Vervolgonderzoek 2 (Hendrix-Van der Voort)

In dit onderzoek werden de drie verschillende procedures (neutraal, voordeel en nadeel), die in de eerste vervolgstudie in de nameting werden toegepast, al ingevoerd tijdens de voormeting, en daarna werd het experiment voortgezet met uitsluitend gelijknamige interactiefases en nametingen. Het experiment bestond aldus uit drie experimentele en een controle conditie. De drie experimentele condities waren a. een conditie met voordeelvoormeting, voordeelinteractiefase en voordeelnameting, b. een conditie met nadeelvoormeting, nadeelinteractiefase en nadeelnameting en c. een conditie met neutrale voormeting, neutrale interactiefase en neutrale nameting. De controle bestond, zoals steeds, uit een neutrale voormeting en nameting zonder tussenliggende interactiefase.

Voor de duidelijkheid moeten we nog iets zeggen over het begrip neutrale interactiefase, want dit begrip is nog niet eerder voorgekomen in dit artikel. Het betekent eenvoudigweg dat het NC- en C-kind met elkaar interageren zonder dat de ongelijke glazen persoonlijk worden toegewezen. In feite is dit de procedure die in de meeste experimenten over sociale interactie en cognitieve ontwik-

keling werd toegepast (zie Doise & Mugny, 1981).

3.1 Proefpersonen en procedure

De proefpersonen in dit onderzoek waren 86 jongens en 73 meisjes van gemiddeld 6,5 jaar oud, afkomstig uit een aantal kleuter en basisscholen in het Tilburgse. Er waren twee proefleiders, J. Hendrix en A. van der Voort, waarbij het van belang is te noteren dat de mannelijke proefleider, J. Hendrix, alle jongens testte en de vrouwelijke proefleider, A. van der Voort, alle meisjes.

Wat de procedure betreft, kunnen we heel kort zijn, want alles werd reeds beschreven in het kader van de vorige experimenten. Laten we alleen melden dat de gebruikte items van de Goldschmid en Bentler conservatietest, zowel tijdens de voor- als nameting, waren, form A, items D I, II en V, form B, item F II), en dat er telkens een week zat tussen de voormeting en interactiefase en tussen de interactiefase en nameting.

3.2 Resultaten en bespreking

De procenten vooruitgang per conditie (berekend zoals in de vorige experimenten) staan weergegeven in Tabel 3.

Het opvallende in Tabel 3 is dat er nauwelijks verschil is tussen de drie experimentele condities, ze leiden alle drie tot duidelijk meer vooruitgang dan de controleconditie, maar enkel het verschil tussen de nadeelconditie en de controleconditie is vrijwel significant (Fisher exact $p = 0.057$). Wel is de vooruitgang in de drie experimentele condities bij elkaar (27/53 of 51%) zeer significant hoger dan de controleconditie (Fisher exact $p = 0.008$).

Tabel 3 Aantal kinderen per conditie (uitgedrukt in procenten) dat vooruitgaat van NC op de voormeting naar PC of C op de nameting.

Voordeelconditie	45% (9/20)
Nadeelconditie	60% (12/20)
Neutrale conditie	46% (6/13)

Controle: 28% (4/14)

Vooraleer over te stappen naar de algemene bespreking, willen we ook nog even de aandacht vestigen op enkele bijkomende gegevens, die niet direct samenhangen met de hoofdlijn van de tot nu toe gepresenteerde gegevens, maar die toch de moeite waard zijn om te rapporteren. Uit een nadere analyse van de verschillen tussen de experimentele condities en de controleconditie bleek dat het verschil enkel optrad bij de meisjes en niet bij de jongens. Bij de meisjesproefpersonen was de vooruitgang in de experimentele condities 68% tegen 20% in de controleconditie, en bij de jongens waren de respectievelijke procenten 36% tegen 33%. Maar het zou verkeerd zijn om dit onderscheid tussen meisjes en jongens meteen toe te schrijven aan het geslacht van de proefpersonen, want we herinneren eraan dat alle jongens getest werden door een proefleider en alle meisjes door een proefleidster. Anders gezegd, het geslacht van de proefpersonen is gecontamineerd met een proefleidervariabele en het is moeilijk om te beslissen waar het waargenomen verschil aan ligt.

Verder bleek uit een interne analyse ook nog het belang van een goede verdeling van de vloeistoffen tijdens de interactiefase. Van alle jongens die de vloeistof goed verdeelden ging 60% (9/15) vooruit en van alle jongens die de vloeistof niet goed verdeelden slechts 8% (1/13). Bij de meisjes waren de overeenkomstige cijfers 89% (8/9) tegen 56% (9/16).

4 Algemene bespreking

In de eerste plaats tonen de resultaten van de hier besproken experimenten (we bedoelen hiermee zowel de experimenten in de inleiding als de twee vervolgstudies) nogmaals duidelijk aan dat de samenwerking tussen een NC-kind en een C-kind bij de uitvoering van een conservatietaak *kan* helpen in de ontwikkeling van het NC-kind naar PC of C. Dit blijkt uit het telkens terugkerend feit dat minstens een van de interactiecondities (en soms meerdere) meer vooruitgang opleverde dan de controleconditie. Maar dit gunstig effect van de sociale interactie op de cognitieve ontwikkeling van het kind is niet nieuw, het bevestigt alleen maar de observaties van de Geneefse onderzoekers (zie bv. Perret-

Clermont, 1980; Doise & Mugny, 1981), die dit soort onderzoek hebben opgestart.

Wat wel nieuw is in ons onderzoek is de vaststelling dat dit positief effect van de sociale interactie geheel of gedeeltelijk kan wegvallen door het toekennen van een persoonlijke betekenis aan de conservatietaak, met een ogenschijnlijk voordeel of nadeel voor het niet conserverend kind. Maar – en dit is het voornaamste probleem waarvoor we nu staan – het is niet duidelijk of het ogenschijnlijk voordeel dan wel het ogenschijnlijk nadeel het effect uitwist (of omgekeerd, toestaat). In de eerste twee experimenten leek het alsof het ogenschijnlijk nadeel het effect doet verdwijnen, maar daarna (in de vervolgstudies) leek het beeld eerder omgekeerd en zouden we moeten concluderen dat het ogenschijnlijk voordeel het effect (soms) doet verdwijnen. Echter, bij enig nader toezien lijkt het alsof het differentieel effect van het ogenschijnlijk voordeel of nadeel samenhangt met de aard van de nameting en, om deze intuïtie beter tot uiting te brengen, berekenen we even het ontwikkelingseffect van alle (dus over de vier experimenten) interactiecondities met een neutrale nameting en vergelijken het ontwikkelingseffect van alle interactiecondities met een persoonlijke (dus, voordeel- of nadeel-) nameting². Het resultaat hiervan is te zien in Tabel 4 en het is, inderdaad, onmiddellijk duidelijk dat in een situatie met neutrale nameting het positief effect optreedt in de voordeelinteractie en wegvalt in de nadeelinteractie, terwijl in een situatie met persoonlijke nameting het effect precies andersom is, d.w.z. optreedt in de nadeelinteractie en wegvalt in de voordeelinteractie. De statistische interactie tus-

Tabel 4 Aantal kinderen per conditie (uitgedrukt in procenten) dat vooruitgaat van NC op de voor-meting naar PC of C op de nameting (pooling van de vier experimenten).

	neutrale nameting	persoonlijke nameting
Voordeelinteractie	53% (25/47)	33% (12/36)
Nadeelinteractie	31% (15/48)	62% (25/40)

Controle: 21% (13/61)

sen interactieconditie en soort nameting is zeer significant (log. lineaire toetsing, $p < 0.01$).

De vraag is nu natuurlijk 'hoe komt dat?', waarbij we echter onmiddellijk willen aantekenen dat elke poging tot antwoorden op die vraag een achteraf speculatie is, met alle onzekerheden vandien. Maar laten we niettemin een poging wagen, al was het maar om enige oriëntatie te verschaffen voor eventueel verder onderzoek.

Laten we beginnen met het eerst waargenomen effect, het optreden van het gunstig interactie-effect na een voordeelinteractie en het wegvallen daarvan na een nadeelinteractie, in een situatie met neutrale nameting. Wat hier in feite wordt aangetoond is dat het NC-kind niet in staat of bereid is onpersoonlijke of algemene geldigheid toe te kennen (d.w.z. toepassen in een neutrale situatie) aan een nieuw perspectief (dat van het C-kind) dat, gezien vanuit zijn bestaand perspectief, nadelige implicaties heeft voor zichzelf. En dat is op zichzelf niet verwonderlijk, we kunnen aannemen dat het erg moeilijk moet zijn (zelfs bij volwassenen) onmiddellijk open te staan voor nieuwe perspectieven die op het eerste gezicht de waarnemer vernietigen.

Maar hoe kunnen we dan begrijpen dat het effect omkeert als de nameting persoonlijk van aard is? We denken dat in die situatie de betekenis van de voorafgaande nadeelinteractie heel uitdrukkelijk wordt overdacht door het kind, want ze wordt voor de tweede keer (tijdens de persoonlijke nameting) gepresenteerd als een mogelijk nadeel, echter met een iets minder bedreigend karakter, want het is minder erg zich de mindere te voelen van de proefleider (dat is zelfs in zekker opzicht normaal) dan van een ander kind. We vermoeden dus dat het de herhaalde (zij het iets afgezwakte) confrontatie is met de persoonlijke problematiek van het nieuw perspectief, die het kind doet inzien dat die problematiek mag verlaten worden en dat er geen nadeel vastzit aan het inzicht van het C-kind. In de voordeelinteractie daarentegen mag de persoonlijke interpretatie van de taak best worden volgehouden, of in retrospectie herbevestigd worden, want ze levert alleen maar voordeel op.

Dus, kort gezegd, is onze kijk op de zaak deze: de snelle overstap naar de onpersoon-

lijke geldigheid van een principe treedt niet op als dit principe volgens de oude inzichten bedreigend is, maar treedt wel op als de situatie persoonlijk wordt gehouden, want dan is het nieuwe onpersoonlijke principe juist bevrijdend. Wanneer daarentegen een persoonlijke interpretatie voordelig blijft, dan wordt die visie langer vastgehouden. Maar, zoals gezegd, dit is een achteraf speculatie die enkel met verder onderzoek kan getoetst worden.

Noten

1. Wegens ruimtegebrek en ook omwille van de duidelijkheid, is de beschrijving van de experimenten in dit artikel zeer kort gehouden en toegespitst op de voornaamste resultaten. Er bestaan echter zeer uitgebreide rapporten van de beschreven experimenten, met een volledige set van de ruwe data, die kunnen opgevraagd worden bij de eerste auteur. Het gaat om de scripties van Bijl en Megens (1982) en Hendrix en Van der Voort (1982), genoemd in de literatuurlijst.
2. Voor zover het resultaten betreft, afkomstig uit de twee experimenten genoemd in de inleiding, werd enkel gebruik gemaakt van de resultaten op de 2e nameting.

Literatuur

- Bijl, A.I. & J.I.M., Megens, *Social interaction and cognitive development: some conflictual evidence about the role of conflict*. Doctoraalscriptie sociale psychologie. Tilburg: Katholieke Hogeschool, 1982.
- Compen, H.J.M., *Sociale interactie en cognitieve ontwikkeling*. MO-B scriptie. Tilburg: Katholieke Leergangen, 1981.
- Doise, W. & G., Mugny, *Le développement social de l'intelligence*. Paris: Interéditions, 1981.
- Goldschmid, M.L. & P.M. Bentler, *Manual Concept Assessment Kit Conservation*. San Diego: Educational and industrial testing service, 1968.
- Hendrix, J.M. & P.M.C.E. van der Voort, *Social interaction and cognitive development: problems with the dis- and advantage variable*. Doctoraalscriptie sociale psychologie. Tilburg: Katholieke Hogeschool, 1982.
- Perret-Clermont, A.N., *Social interaction and cognitive development in children*. London: Academic Press, 1980.
- Rijsman, J.B., J.M.Th. Zoetebier, A.F.J. Ginther & W. Doise, *Sociocognitief conflict en cognitieve ontwikkeling*. *Pedagogische Studiën*, 1980, 57, 125-133.

Curricula vitae

J.B. Rijsman (1944), licentiaat psychologie, 1966, Leuven (specialisatie sociale psychologie); doctoraat sociale psychologie, 1970, Leuven; Visiting Assistant Professor aan de Southern Illinois University, U.S.A., 1971-1972; Lector Sociale Psychologie, 1972, en Hoogleraar Sociale Psychologie, 1978, aan de Subfaculteit Psychologie in Tilburg; Visiting Professor aan de Faculté de Psychologie de L'Université Catholique de Louvain La Neuve, 1982; Hoofdredacteur van het 'European Journal of Social Psychology', 1986. Het onderzoekswerk en publikaties (in nationale en internationale tijdschriften) handelen vooral over sociale motivatieprocessen, meer in het bijzonder sociale vergelijking en competitie.

J.I. Megens (1956) studeerde na het behalen van zijn diploma aan de pedagogische academie (1977) psychologie aan de subfaculteit psychologie in Til-

burg. Hij studeerde in 1983 af in de onderwijspsychologie en sociale psychologie. Tijdens zijn studie was hij 3 jaar part-time werkzaam bij een onderwijsbegeleidingsdienst. Sinds 1 januari 1984 is hij als docent verbonden aan de N.L.O. Eindhoven, sectie onderwijskundige voorbereiding.

J.M. Hendrix (1953) studeerde van 1977 tot 1983 psychologie aan de subfaculteit psychologie in Tilburg. Zijn specialisaties zijn psychologie van de arbeid en organisatie en sociale psychologie. Sinds 1 januari 1984 is hij als wetenschappelijk assistent verbonden aan de vakgroep functieleer en technopsychologie van de subfaculteit psychologie in Tilburg.

Adres: Subfaculteit psychologie, Katholieke Universiteit Brabant, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg

Manuscript aanvaard 1-7-'86

Summary

Rijsman, J.B., J.I. Megens & J.M. Hendrix. 'The influence of the personal meaning of the learning- and testsituation on the social interactive learning conservation.' *Pedagogische Studiën*, 1987, 64, 28-34.

Pairs of children, each composed of a non conserving (NC) and a conserving (C) child as assessed by pretest, were given the task to distribute limonade equally among the two children, but in one condition – the so called advantage interaction – the NC child received a long thin glass and the C child a low broad glass and, in another condition – the so-called disadvantage interaction – the assignment of glasses to children was the opposite. In previous studies it was found that the NC children made more progress on a posttest after the advantage- than after the disadvantage interaction and also more than control children (e.g. pretest-posttest without interaction). In the present study, however, both interactionconditions led to more progress than the control condition or – in case also the posttest was given personal meaning by assigning the glasses to the child and the experimenter – the disadvantage condition led to more progress than the advantage- or controlcondition. An attempt was made to better comprehend the apparent influence of the nature of the posttest on the effect of the interaction conditions.